

NAAM:

DATUM: maandag 25/05

VAK : Nederlands

VAKONDERDEEL : Thema 7 + 8: Taalbeschouwing (herhaling)

VERWIJSWOORDEN

Wat is een verwijswoord?

Een verwijswoord is een woord dat verwijst naar iets dat (of iemand die) al eerder vernoemd werd. Verwijswoorden zorgen ervoor dat we niet steeds hetzelfde woord moeten herhalen.

*Op een ochtend zag **een reiger** paling zwemmen in de Swalm.*

*Nee, dacht **hij**, dat is **mijn** smaak niet.*

***Ik** wil het neusje van de zalm.*

- 1** Onderstreep de woorden waarnaar het vetgedrukte verwijswoord verwijst en trek een pijl.

“Nee!”, gilte Yoe Lan. Ze greep de hond bij **zijn** halsband.

Buiten klonk een sirene. Misschien had iemand achterin het restaurant de politie gebeld.

Misschien was **het** een gewoon geluid ‘s avonds op de Zeedijk.

De overvaller draaide zich om en rende weg. Woelf rukte zich los en ging achter **hem** aan. “Woelf!”, schreeuwde Yoe Lan. Meneer en mevrouw Fong kwamen aangerend.

Mevrouw Fong sloeg **haar** armen om Mei heen en hilde. Meneer Fong liep de straat op. Peter zuchtte diep. “Nou, dat was ...”, begon hij. Toen keek **hij** de tafel rond. Josie en Moerad zaten met witte gezichten om zich heen te kijken. En waar was Yoe Lan gebleven? Yoe Lan was weg.

- 2** Vervang de vette woorden door een verwijswoord.

Ondervraag **die verdachte** opnieuw!

De speurders blijven dezelfde sporen onderzoeken.

Heb je **die wagen** zien voorbij rijden?

Debby heeft de brandstichting zien gebeuren.

SIGNAALWOORDEN

✦ Wat is een signaalwoord?

Signaalwoorden zijn korte woordjes. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

✦ Vaak worden ze gebruikt om twee kortere zinnen met elkaar te verbinden.

3

Vul een gepast signaalwoord in.

Kies uit: *waardoor, toen, maar, want, en*.

Jan Jansen wou naar zijn werk vertrekken _____ er iemand aan de deur belde.

Hij opende de deur _____ een gemaskerde man duwde de deur verder open.

De deur raakte zijn hele lichaam, _____ hij achterover viel.

De overvaller vroeg hem de sleutels van zijn wagen, _____ de man had ze niet bij zich.

De misdadiger werd ontzettend boos, _____ hij wou de sleutels onmiddellijk hebben.

4

Onderstreep in elke zin het signaalwoord.

In de tuin werd een sok van het verdwenen meisje gevonden, dus verwittigden de ouders de politie.

De moeder van het meisje werd hysterisch, maar de vader bleef ijzig kalm.

Toen werd duidelijk dat de speurhonden aan het werk moesten.

VERKLEINWOORDEN

Wat zijn verkleinwoorden?

Verkleinwoorden zijn naamwoorden met het achtervoegsel *-je* (of *-pje*, *-tje*, *-etje*) erbij. We gebruiken ze om:

iets kleins aan te duiden.

Ik plant een boompje.

iets liefs aan te duiden.

Mijn juf is een schatje!

te zeggen dat iets niet zo belangrijk is.

Het was een ongelukje!

te zeggen dat je iets/iemand niet leuk vindt.

Stop daar eens mee, ventje!

5

Maak het verkleinwoord.

boek	→	_____
boom	→	_____
stoel	→	_____
zon	→	_____
koning	→	_____
foto	→	_____
film	→	_____
ding	→	_____
paraplu	→	_____

TRAPPEN VAN VERGELIJKING

Wat zijn 'trappen van vergelijking'?

'Leuk' is een bijvoeglijk naamwoord. Maar sommige dingen zijn leuker dan leuk. Om dat uit te drukken, gebruiken we de 'trappen van vergelijking'.

Dit is een **leuke** mop.
Ik ken een mop die nog **leuker** is.
Dit is echt de **leukste** mop ooit.

Dat kun jij zelf ook!

Ken je ook deze 'speciale gevallen'?

- 6 Zet het onderstreepte woord in de juiste kolom en vul dan de trappen van vergelijking verder aan.

Ze is zeer slim.
(!) Hij is de beste leerling van zijn klas.
Die bloemen zijn mooi.
Hij komt altijd iets later.
Hij is een toffe jongen.

moeilijk	moeilijker	moeilijkst

ZINNEN ONDERZOEKEN

7 Ontleed deze zinnen met behulp van het schema.

In het park ontmoetten de twee agenten een mogelijke verdachte.

Stappen	Vragen	Zinsdelen
Stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	
Stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
Stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt ?	
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	
Stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	
	Aan of voor wie?	
Stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
	...	

Dat was toen een hele klus!

Stappen	Vragen	Zinsdelen
Stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	
Stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
Stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt?	
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt?	
Stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	
	Aan of voor wie?	
Stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
	...	

CORRECTIE

VERWIJSWOORDEN

Wat is een verwijswoord?

Een verwijswoord is een woord dat verwijst naar iets dat (of iemand die) al eerder vernoemd werd. Verwijswoorden zorgen ervoor dat we niet steeds hetzelfde woord moeten herhalen.

*Op een ochtend zag **een reiger** paling zwemmen in de Swalm.*

*Nee, dacht **hij**, dat is **mijn** smaak niet.*

Ik wil het neusje van de zalm.

- 1** Onderstreep de woorden waarnaar het vetgedrukte verwijswoord verwijst en trek een pijl.

“Nee!”, gilde Yoe Lan. Ze greep **de hond** bij **zijn** halsband.

Buiten klonk **een sirene**. Misschien had iemand achterin het restaurant de politie gebeld.

Misschien was **het** een gewoon geluid 's avonds op de Zeedijk.

De overvaller draaide zich om en rende weg. Woelf rukte zich los en ging achter **hem**

aan. “Woelf!”, schreeuwde Yoe Lan. Meneer en mevrouw Fong kwamen aangerend.

Mevrouw Fong sloeg **haar** armen om Mei heen en hilde. Meneer Fong liep de straat

op. **Peter** zuchtte diep. “Nou, dat was ...”, begon hij. Toen keek **hij** de tafel rond. Josie

en Moerad zaten met witte gezichten om zich heen te kijken. En waar was Yoe Lan

gebleven? Yoe Lan was weg.

- 2** Vervang de vette woorden door een verwijswoord.

Ondervraag **die verdachte** opnieuw!

hem / haar

De speurders blijven dezelfde sporen onderzoeken.

Ze / Zij

Heb je **die wagen** zien voorbij rijden?

hem / die

Debby heeft de brandstichting zien gebeuren.

Ze / Zij

SIGNAALWOORDEN

✦ Wat is een signaalwoord?

Signaalwoorden zijn korte woordjes. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

✦ Vaak worden ze gebruikt om twee kortere zinnen met elkaar te verbinden.

3

Vul een gepast signaalwoord in.

Kies uit: *waardoor, toen, maar, want, en*.

Jan Jansen wou naar zijn werk vertrekken toen er iemand aan de deur belde.↑

Hij opende de deur en een gemaskerde man duwde de deur verder open.

De deur raakte zijn hele lichaam, waardoor hij achterover viel.

De overvaller vroeg hem de sleutels van zijn wagen, maar de man had ze niet bij zich.

De misdadiger werd ontzettend boos, want hij wou de sleutels onmiddellijk hebben.

4

Onderstreep in elke zin het signaalwoord.

In de tuin werd een sok van het verdwenen meisje gevonden, dus verwittigden de ouders de politie.

De moeder van het meisje werd hysterisch, maar de vader bleef ijzig kalm.

Toen werd duidelijk dat de speurhonden aan het werk moesten.

VERKLEINWOORDEN

Wat zijn verkleinwoorden?

Verkleinwoorden zijn naamwoorden met het achtervoegsel *-je* (of *-pje*, *-tje*, *-etje*) erbij. We gebruiken ze om:

- iets kleins aan te duiden.

Ik plant een boompje.
- iets liefs aan te duiden.

Mijn juf is een schatje!
- te zeggen dat iets niet zo belangrijk is.

Het was een ongelukje!
- te zeggen dat je iets/iemand niet leuk vindt.

Stop daar eens mee, ventje!

5

Maak het verkleinwoord.

boek	→	boekje
boom	→	boompje
stoel	→	stoeltje
zon	→	zonnetje
koning	→	koninkje
foto	→	fotootje
film	→	filmpje
ding	→	dingetje
paraplu	→	parapluutje

TRAPPEN VAN VERGELIJKING

Wat zijn 'trappen van vergelijking'?

'Leuk' is een bijvoeglijk naamwoord. Maar sommige dingen zijn leuker dan leuk. Om dat uit te drukken, gebruiken we de 'trappen van vergelijking'.

Dit is een **leuke** mop.
Ik ken een mop die nog **leuker** is.
Dit is echt de **leukste** mop ooit.

Dat kun jij zelf ook!

Ken je ook deze 'speciale gevallen'?

- 6 Zet het onderstreepte woord in de juiste kolom en vul dan de trappen van vergelijking verder aan.

Ze is zeer slim.
(!) Hij is de beste leerling van zijn klas.
Die bloemen zijn mooi.
Hij komt altijd iets later.
Hij is een toffe jongen.

moeilijk(e)	moeilijker(e)	moeilijkst(e)
slim	slimmer	slimst
goede	betere	beste
mooi	mooier	mooist
laat	later	laatst
toffe	toffere	tofste

ZINNEN ONDERZOEKEN

7 Ontleed deze zinnen met behulp van het schema.

In het park / ontmoetten / de twee agenten / een mogelijke verdachte. /

Stappen	Vragen	Zinsdelen
Stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	De twee agenten
Stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
Stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt?	ontmoetten
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt?	
Stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	wie? een mogelijke verdachte
	Aan of voor wie?	
Stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	in het park
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
	...	

Ⓓat/ was / toen / een hele klus! /

Stappen	Vragen	Zinsdelen
Stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	Dat
Stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
Stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt?	
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt?	was een hele klus
Stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	
	Aan of voor wie?	
Stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	toen
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
	...	